

Шифр-девіз

Міграція ЄС

**ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКИ
ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНУ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ З ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС ТА В УКРАЇНІ	5
1.1. Теоретичні основи аналізу та методика дослідження міжнародних міграційних процесів в окремих країнах ЄС та в Україні	5
1.2. Причини та наслідки міжнародних міграційних процесів в окремих країнах ЄС та в Україні	8
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІК ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ	14
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ ЕКОНОМІК ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	25
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

Актуальність обраної теми. У ХХІ столітті міжнародні міграційні процеси є одним з центральних питань для досліджень у системі міжнародних економічних відносин, адже вони – це ключовий фактор посилення взаємозв'язку держав та інтеграції народів. За минулі два десятиліття кількість мігрантів збільшилася майже в два рази, що спричинило появу дисбалансів у багатьох національних економіках. Зростаючі обсяги грошових переказів мігрантів також здатні значно впливати на економічний стан країн через стимулювання попиту, стабілізацію валютного курсу та платіжний баланс.

Нещодавня європейська міграційна криза (2015) змінила подальший розвиток не тільки країн походження іммігрантів, але й значно вплинула на економіку країн-членів ЄС. Більш того, дослідження міжнародних міграційних процесів на сучасному етапі є актуальним як ніколи через економічну кризу, спричинену пандемією COVID-19, що призводить до порушення мобільності. Таким чином, питання впливу міграції на розвиток країн ЄС до та під час COVID-19 потребує глибокого дослідження для визначення подальших планів щодо економічного зростання та відновлення економік країн після кризи. Для більш коректного та справедливого аналізу були обрані три одні з найбільш розвинених країн та три менш розвинені країни ЄС, а також Україна, через територіальну близькість та історичну схожість з країнами ЦСЄ.

Ступінь вивчення проблеми. Вказана проблема є об'єктом вивчення широкого кола зарубіжних вчених-економістів, зокрема: Дж. Портес, Дж. Домінезе, К. Фулленкамп, М. Каханець, М. Питлікова, П. Орреній, Мадлен Заводни, С. Вуїч, С. Баєрт, А. Маркс, А. Строкмейер, П. Бір, Я. Дагевос, К. Монтефуско, Ф. Дювель, М. Шиллер, А. Янічка, П. Качмарчик, Дж. Пері, Я. Голдін, Ф. Фурланетто, М. Баттісті, Г. Фельбермайр, а також низка українських вчених та вчених країн СНГ: Якубовський С. О., Родіонова Т. А., Цевух Ю. О., Федоров С. М., Потьомкіна О. Ю., Сирочук Н. А., Ніколаєць К. М., Шиманська К. В., Єлейко І. В., Українець Л. А., Овчинникова А. Ю. та інші. Однак, в умовах

нової економічної кризи, посиленої інтеграції країн та зростаючої ролі міграції, особливо в країнах призначення, проблема впливу міжнародних міграційних процесів на економіки окремих країн ЄС та України потребує подальшого вивчення.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є дослідження впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економік окремих країн ЄС та України.

Відповідно до мети виникає необхідність вирішення таких задач:

- Визначити теоретичні основи аналізу та методик дослідження міжнародних міграційних процесів у країнах ЄС та в Україні;
- Проаналізувати причини та наслідки міжнародних міграційних процесів в окремих країнах ЄС та в Україні;
- Побудувати моделі впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економік окремих країн ЄС та України;
- Визначити та оцінити економічні ризики міжнародної міграції для економік країн ЄС та України в умовах пандемії COVID-19.

Об'єктом дослідження є міжнародні міграційні процеси в окремих країнах ЄС та в Україні.

Предметом дослідження є вплив міжнародних міграційних процесів на розвиток економік окремих країн ЄС та України.

Методи дослідження. У процесі дослідження в рамках комплексного підходу використані такі загальнонаукові методи пізнання як порівняльні, статистичні та графічні. Для виявлення впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток країн ЄС та України був використаний математико-статистичний метод вивчення взаємозв'язку – регресійний аналіз.

Основні результати дослідження були представлені на науково-практичній конференції «Ризики в системі сучасних міжнародних економічних відносин: виклики та можливості» 26-27 листопада 2020 року, матеріали по темі роботи прийняті до друку у науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку» у випуск 51/2021 від 30 березня 2021 року.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ З ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС ТА В УКРАЇНІ

1.1. Теоретичні основи аналізу та методика дослідження міжнародних міграційних процесів в окремих країнах ЄС та в Україні

У 2020 році, загальна кількість мігрантів склала 282 млн чоловік або 3,6% всього населення у світі. Для порівняння, на початку цього століття цей показник становив 2,8%. Європа й досі залишається на 1-му місці за кількістю іммігрантів (87 млн ос.), за нею слідує Північна Америка (59 млн ос.), Північна Африка і Західна Азія (50 мільйонів ос.). Однак, очікується, що у наступному десятилітті Північна Африка та Західна Азія випереджатимуть Північну Америку за кількістю нових прибульців.

Ключовими факторами, які впливають на рішення про міграцію є макроекономічні індикатори, а саме ВВП, ВВП на душу населення, податкові ставки, рівень безробіття, рівень зайнятості серед різних верств населення, а також соціально-політична ситуація у приймаючих країнах. При аналізі міграційних процесів також доречним є оцінка загального рівня життя у країнах через визначення рівня бідності, економічної і соціальної нерівності та Міжнародного індексу щастя.

Наразі основними тенденціями міграційних процесів є переважаюча кількість мігрантів чоловічої статі, зростаючі примусові переміщення через міжнародні кордони, уповільнення темпів міграційних потоків внаслідок закриття міжнародних кордонів, викликаних всесвітньою пандемією COVID-19. За підтримки відповідної політики міграція може сприяти сталому розвитку як в країнах походження, так і в країнах призначення, а також приносити користь мігрантам та їхнім сім'ям.

За прогнозами Міжнародної організації з міграції (МОМ), кількість міжнародних іммігрантів до країн-членів ЄС зросте у межах від 21 до 44% у 2030 році, по-перше, через більшу інтегрованість країн та посилення їхньої співпраці

[1]. Найбільший приріст (83-208%) очікується у міграції висококваліфікованої робочої сили, що позитивно впливатиме на добробут вже розвинутих країн та сприятиме ще більшому їх збагаченню. Тим не менш, така ситуація може погіршити та призупинити розвиток країн походження мігрантів через значний «відплив умів».

Як зазначалося вище, всесвітня пандемія COVID-19 вразила як країни перебування, така і країни постачання мігрантів. Як вважає ОЕСР, у короткостроковій перспективі мобільність не повернеться на колишній рівень через слабкий попит на робочу силу, постійні жорсткі обмеженнями на поїздки, а також широке розповсюдження віддаленої роботи серед висококваліфікованих працівників і віддаленого навчання студентів. Станом на листопад 2020 року емігранти з 20 країн з найбільшим числом випадків COVID-19 становили майже 28% від загального числа міжнародних мігрантів, і вони відправили приблизно 37% усіх грошових переказів в усьому світі в країни свого походження у 2019 році [2, 3].

За прогнозами Світового банку, потоки грошових переказів в країни з низьким і середнім рівнем доходу скоротяться на 7% до 508 млрд дол. США в 2020 році, а потім на 7,5% до 470 млрд дол. США в 2021 році [4]. Такі фактори як слабке економічне зростання, низькі ціни на нафту і знецінення валют країн-джерел грошових переказів по відношенню до долара США призведуть до такої ситуації.

Отже, дослідження міграційних процесів в ЄС і в Україні та впливу грошових переказів мігрантів на економіки країн є дуже важливим, особливо у 2020 році в період пандемії COVID-19, оскільки з кожним роком їхня кількість значно зростає, що сприяє ще більшому взаємозв'язку між державами. Крім того, Україна, яка глибоко залучена в світові міграційні процеси, є лідером в Європі і Центральній Азії за сумою отриманих переказів від мігрантів в грошовому еквіваленті.

Для досягнення цілі даного дослідження було застосовано такий набір методів, які, на нашу думку, найбільше пояснюють причини міграції в Україні та ЄС та її подальші наслідки.

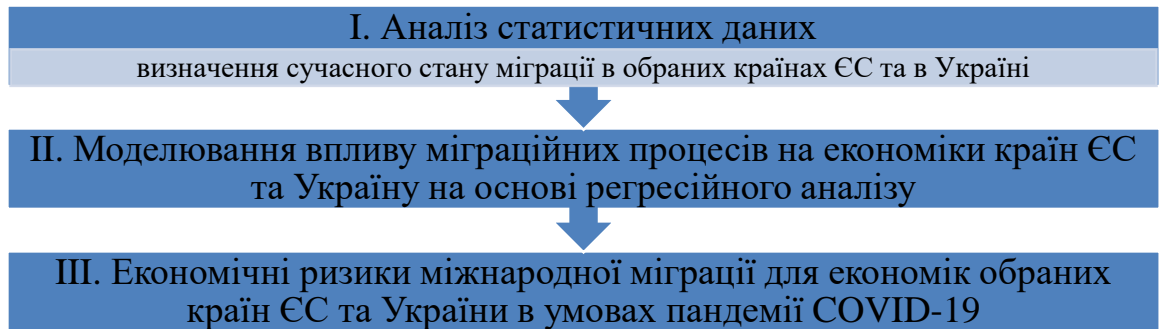

Рис. 1.1 Функціональна блок-схема дослідження міграційних процесів у країнах-членах ЄС та в Україні

Для дослідження сучасного стану міграції в обраних країнах ЄС та в Україні пропонується аналіз наступних індикаторів:

- 1) сальдо міграції в країнах;

$$\text{Кількість іммігрантів} - \text{кількість емігрантів} \quad (1.1)$$

- 2) відношення осіб, які шукають притулку, до загальної кількості іммігрантів за відповідний рік;

$$\frac{\text{Особи, які шукають притулку}}{\text{Загальна кількість іммігрантів}} \times 100\% \quad (1.2)$$

- 3) відношення грошових переказів мігрантів до ВВП країни їх походження за відповідний рік:

$$\frac{\text{Грошові перекази мігрантів}}{\text{ВВП країни}} \times 100\% \quad (1.3)$$

Другим етапом дослідження роботи є моделювання зв'язку між міжнародними міграційними процесами та розвитком економік обраних країн ЄС та України. Пропонується використати регресійний аналіз, за допомогою якого можна буде визначити, як впливають на розвиток країни (на ВВП) показники міграції.

Регресійний аналіз – це сукупність статистичних методів, що використовуються для оцінки взаємозв'язків між залежною змінною та однією

або кількома незалежними змінними. Регресія використовується для оцінки міцності взаємозв'язку між змінними та для моделювання майбутнього зв'язку між ними [5].

Таким чином, застосування регресійного аналізу дозволяє встановити конкретну аналітичну залежність одного результативного показника від кількох факторів.

1.2. Причини та наслідки міжнародних міграційних процесів в окремих країнах ЄС та в Україні

Найбільші потоки еміграції серед обраних країн Західної Європи присутні у Франції, а найменші – в Бельгії. Слід зазначити, що за період 2009-2019 років кількість емігрантів з цих держав значно збільшилася. Виходячи з того, що Франція, Бельгія та Нідерланди є високорозвиненими країнами з досить високими показниками ВВП на душу населення, то фактор доходів не є першопричиною еміграції з цих країн. Однією з ключових причин французької еміграції є складності в підприємницькій діяльності, адже для того, щоб відкрити тут свій бізнес, існує багато формальностей. Як показують дані з рейтингу легкості ведення бізнесу, стаття Реєстрація майна займає 99-у позицію серед всіх країн, і це пояснюється тим, що для того, щоб компанія отримала права власності знадобиться багато часу, а також висока вартість цього процесу, яка дорівнює 7,3% вартості всього майна [6].

Потік емігрантів з Бельгії в 4 рази менше, ніж у Франції. Слід зазначити, що в цій державі ВВП на душу населення становить 41,2 тис євро, а година роботи оплачується в 39,4 євро, тому в Бельгії вигідніше працювати, ніж в інших країнах ЄС. В першу чергу, бельгійці залишають свою країну не через доходи або кращі умови життя, а за своїми особистими переконаннями.

Кількість емігрантів з Нідерландів збільшилася відносно ненабагато порівняно з двома іншими аналізованими країнами – на 18,1% за період з 2009-2018 років. У країні спостерігається тенденція до переїзду в ближні держави, такі

як Бельгія та Німеччина, а також голландці емігрують в країни з більш теплим кліматом, такі як Іспанія і Португалія [7]. Стимулом для переїзду в іншу країну слугують нижча система оподаткування та більш дешеве житло.

Розглянемо і порівняємо імміграційні потоки до Франції, Бельгії та Нідерландів. В останні роки все більше марокканців іммігрує в країни ЄС, і 23% з них вибирають Францію в якості країни призначення [8]. У 2018 році кількість офіційних іммігрантів у Франції склала 4,8 мільйони чоловік. Через високий рівень освіти, студенти займають велику частку серед усіх іммігрантів до Франції – 21,5%. Також в країні зафіксовано значну кількість біженців (в основному з Афганістану, Албанії та Грузії), яка росте кожен рік.

У 2018 році в Бельгії було зафіксовано найбільшу кількість мігрантів з Франції, Італії та Нідерландів. У період Європейської міграційної кризи (2015) кількість іммігрантів до Бельгії збільшилася на 19% в порівнянні з попереднім роком, у Францію – на 7%, а в Нідерланди – на 15%. Основним мотивом для міграції було возз'єднання сімей, пошук роботи і більш високих доходів, освіта [9]. У 2019 році рівень зайнятості серед мігрантів з країн, які не є членами Європейського союзу дорівнював 52%, серед європейських іммігрантів він склав 69%, а для корінних жителів – 72% [10]. Слід зазначити, що серед усіх країн ЄС в Бельгії зафіксований найбільший розрив між рівнем зайнятості громадян країни і мігрантів з неєвропейських держав.

Нідерланди на відміну від Бельгії демонструють один з найвищих показників рівня зайнятості серед країн ЄС – 80,5% всіх корінних жителів працевлаштовані (вище тільки в Швеції – 85,5% та в Німеччині – 81,6%). Рівень зайнятості серед мігрантів з держав, які не входять до ЄС – 60%, а серед іммігрантів з країн ЄС – 78%. Нідерланди приваблюють іммігрантів дуже високим рівнем життя і якісними системи забезпечення. Найбільша частка іммігрантів прибувають з Сирії, Польщі, Німеччини, Індії та з країн-членів колишнього Радянського Союзу.

З Рис. 1.2 можна відзначити, що у Франції, Бельгії та Нідерландах протягом всього аналізованого періоду було зафіксовано позитивне сальдо міграції, адже

ці країни демонструють високі показники за різними критеріями. Наприклад, ВВП на душу населення в Нідерландах в 2019 році становило 47 тис. євро, в той час як в Польщі в 3,5 рази менше, в Німеччині – в 1,1 раз, в Італії – в 1,6 разів [11]. Вихідні дані для побудови даного графіку розташовані в Додатку А.

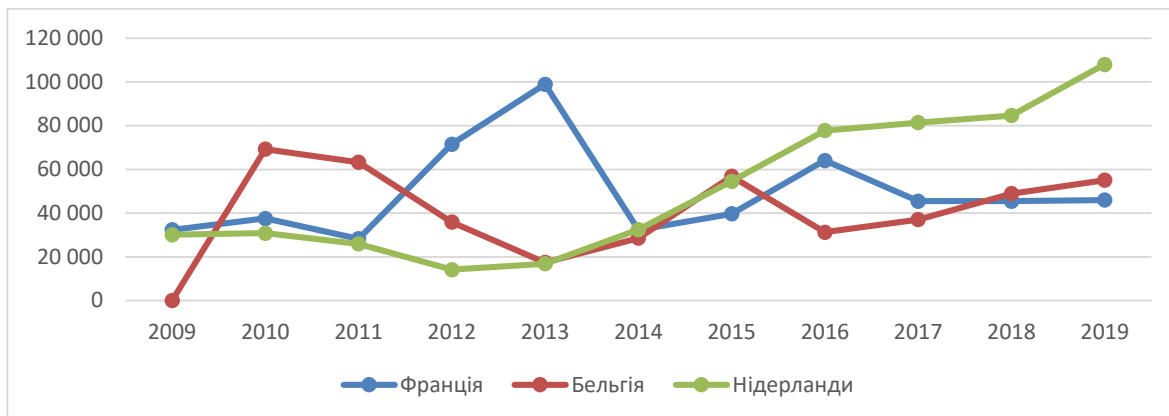

Рис. 1.2 Сальдо міграції в обраних країнах Західної Європи протягом 2009-2019 років

Джерело: складено автором на основі: [12, 13].

На відміну від досліджуваних країн Західної Європи, Польща та Чехія у деякі періоди 2009-2018 років мали від'ємне сальдо міграції (Рис. 1.3). Вихідні дані для побудови даного графіку розташовані в Додатку Б.

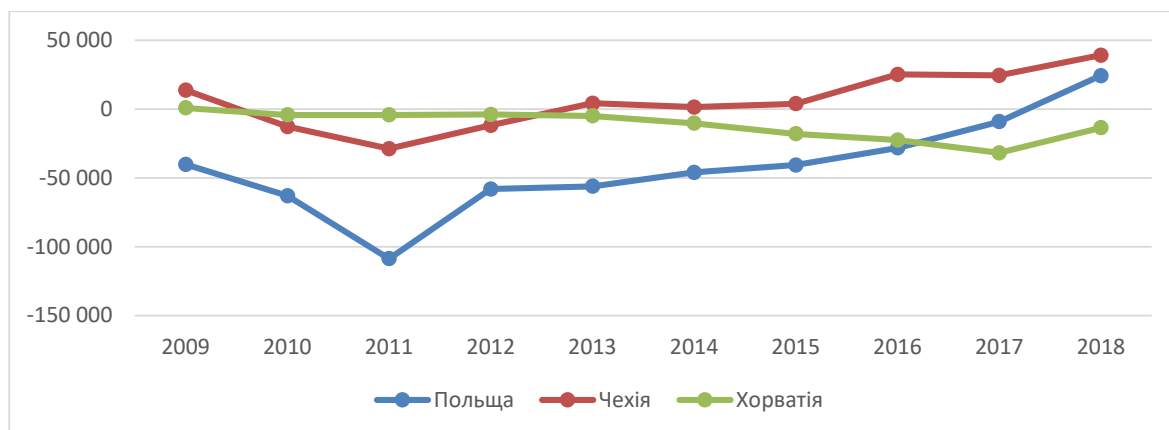

Рис. 1.3 Сальдо міграції в обраних країнах ЦСЄ протягом 2009-2018 років

Джерело: складено автором на основі: [12].

Якщо у Чехії кількість емігрантів перевищувала число іммігрантів лише у 2010-2012рр., то в Польщі – протягом всього періоду, окрім 2018р.. Аналізуючи еміграційні та імміграційні потоки з даних країн ЦСЄ, слід зазначити, що кількість людей, які покидають країну свого походження, постійно

зменшуються, а число людей, які обирають Польщу та Чехію у якості країн призначення – збільшується.

В останні роки, найбільша кількість польських емігрантів зосереджена в Україні, Німеччині, Великобританії та в Нідерландах [14]. Загалом, кількість емігрантів з Польщі за 9 років зменшилася на 17%. Багато польських студентів обирають для навчання інші країни ЄС через більш високий рівень освіти та більші можливості побудови кар'єри. У свою чергу, до Польщі іммігрують українські студенти через ті самі причини. Також неабияка кількість польських медсестер, доглядальниць та робочих виїжджають з країни в пошуках роботи через низькі заробітні плати. Наприклад, середня базова зарплата медсестри у Польщі становить $\approx 19,6$ тис євро/рік, у той час у Німеччині та Нідерландах $\approx 60,6$ тис євро/р. [15].

Число іммігрантів до Польщі за 2009-2018 роки збільшилося на 13%. Найбільшу частку іммігрантів становлять громадяни України (16,3%), Великої Британії (2,5%), Німеччини (2,2%), Білорусії (1,3%) та Росії (0,7%). Через те, що Польща приймає найбільшу кількість трудових мігрантів серед країн ОЕСР, та кількість емігрантів з країни скорочується, може збільшитися рівень безробіття у Польщі та виникнути проблеми у низькооплачуваних секторах інших країн.

Кількість емігрантів з Чехії за період 2009-2018 рр. скоротилася майже на 57%, а іммігрантів – на 13%. Головною причиною в'їзду до країни залишається працевлаштування. Станом на 2017 рік 42% усіх іммігрантів були з інших країн ЄС [16]. Трудова міграція позитивно впливає на чеський ринок праці, адже внутрішня робоча сила не здатна задовольнити попит через невідповідність між потребами ринку праці і професіями випускників та стажерів в Чехії, масову неоголошену роботу та жорсткі правила, що перешкоджають гнучкій зайнятості.

З 2010 року Хорватія є країною-донором мігрантів, адже кількість емігрантів з країни перевищує кількість іммігрантів, і, як наслідок, має негативне сальдо міграції. В основному емігрують люди працездатного віку, та станом на 2015 рік, близько 50% були у віці 20-44 років [17]. Як і в Польщі, країну покидає

значна кількість лікарів, що непокоїть владу. Наразі Хорватія є однією з трьох країн ЄС, з яких емігрує найбільша кількість медичних працівників.

Іммігранти Хорватії за своїм походженням є громадянами Боснії і Герцеговини (12040 ос., що складає з 1% всіх іммігрантів), Сербії (4079 ос.) та Косово (3525 ос.). Отже, міграційні потоки у Хорватії тісно пов'язані з колишніми державами Королівства Югославії.

Рівень бідності в країні також впливає на міграційні потоки. Частка населення, схильного до ризику бідності або соціальної ізоляції у Франції в 2017 році становила 17,1%, в Нідерландах – 17%, в Бельгії – 20,3 %, у Польщі – 19,5% та в Хорватії – 26,4%. Середнє значення серед країн ЄС даного показника становило 22,4%. Він варіювався від 38,9% в Болгарії до 12,2% в Чехії (найнижче значення) [18].

Розглянемо Міжнародний індекс щастя (МІЩ) в досліджуваних країнах. Нідерланди займають 18-е місце з 140 в рейтингу «найщасливіших» країн світу і 3-е місце серед країн ЄС, поступаючись Норвегії та Іспанії [19]. Також в цій державі зафіксовано найнижчий рівень економічної нерівності, що дорівнює 4%, серед всіх держав. На відміну від Нідерландів, МІЩ у Франції, Польщі, Чехії і Бельгії демонструє невисокий результат. Показники в обраних країнах ЄС представлені у Додатку В.

Кількість осіб, які шукають притулку, в ЄС в 2019 році збільшилася на 11,2% в порівнянні з минулим роком. На відміну від інших обраних країн, у Франції з 2008 по 2018 рік цей показник виріс майже в три рази. Частка шукачів притулку серед всіх іммігрантів в країну складає 31% (див. Додаток Г). Порівняно з більш розвинутими державами, шукачі притулку у Польщі та Чехії складають дуже невеликий відсоток від усіх іммігрантів (2-7%).

Україна завжди була країною-реципієнтом мігрантів (див. Рис. 1.4). У 2013-2015 роках сальдо міграції мало тенденцію до зменшення через значне збільшення українських емігрантів внаслідок військового конфлікту на території держави. Основними причинами еміграції з України є отримання більш високих

доходів і соціально-політична ситуація в країні. Вихідні дані для побудови даного графіку розташовані в Додатку Д.

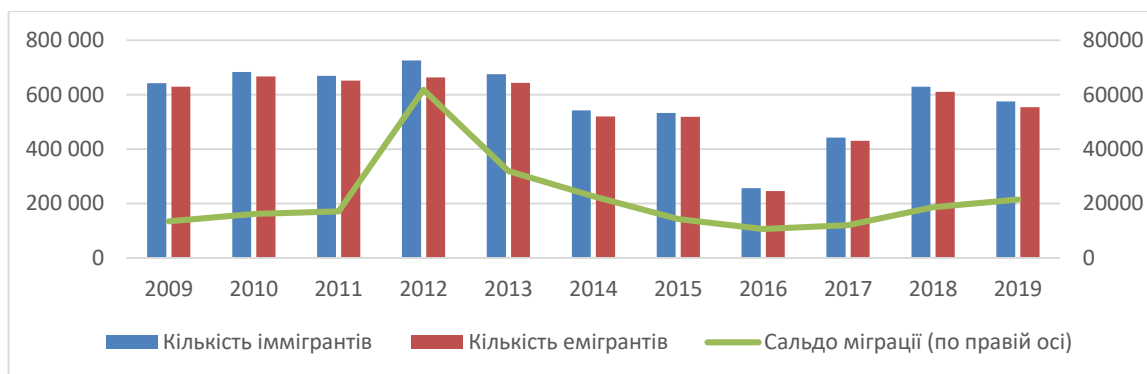

Рис. 1.4 Потоки іммігрантів та емігрантів, а також сальдо міграції в Україні протягом 2009-2019 років

Джерело: складено автором на основі: [20].

У період європейської міграційної кризи (2015) частка українців становила 2,2% від усіх іммігрантів до Європи. Найбільший відсоток офіційних підтверджень про надання притулку українцям закордоном був у Словаччині (100%), Чехії (78%), Великобританії (73%) і Фінляндії (73%).

Наразі головними приймаючими країнами для українських іммігрантів стали Польща, Чехія та Італія. На зростаючі потоки трудових українських мігрантів вплинули наступні фактори. По-перше, девальвація національної валюти з 15,7 до 24,8 грн за дол. США, а в пік обвалу курс досяг навіть 30 грн за дол. США. По-друге, масове закриття підприємств у зв'язку з військово-політичною ситуацією в країні, внаслідок чого зріс рівень безробіття, який в 2014-2015 роках тримався на позначці 9,3%. По-третє, занадто швидке зростання цін, яке не відповідало мінімальному рівню зарплат в країні. Якщо в 2013 році в Україні була незначна дефляція (-0,2%), то в 2015 році інфляція досягла значення в 48,7%. За класифікацією Світового банку Україна належить до країн з доходами нижче середнього. Якщо в Україні середньостатистичний працівник отримує зарплату в розмірі 258 доларів, то закордоном українець в середньому отримує 722 долари США. Позитивним є той факт, що з усіх трудових мігрантів 76,4% знаходять роботу в країнах перебування [21].

РОЗДІЛ 2. МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІК ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

Метою даного розділу є встановлення та оцінка взаємозв'язків між ВВП обраних країн ЄС і України та наступними факторами: грошові перекази мігрантів в країну (RI) та з країни (RO), щорічні потоки іммігрантів (I_m) та емігрантів (E_m), рівень безробіття (UR), та виявлення їх впливу на залежну змінну ВВП (GDP).

Еміграція позитивно впливає на країну походження через зниження рівня безробіття в країні та покращення стану рахунку поточних операцій платіжного балансу. Тим не менш, еміграція висококваліфікованої робочої сили дуже негативно позначається на ВВП країни. Аналізуючи рух іммігрантів, з одного боку, вони створюють додатковий попит у країні перебування, але з іншого боку, вони вивозять з неї капітал, що негативно позначається на її економіці.

Грошові перекази мігрантів позитивно впливають на держави, які їх отримують. По-перше, вони є одним з основних джерел надходження іноземної валюти до країни (особливо у випадку менш розвинених країн), що стабілізує валютний курс. По-друге, вони покращують стан платіжного балансу країни [22]. По-третє, грошові перекази стимулюють попит [23]. З іншого боку, більша частина грошових переказів витрачається на споживання, а не на освіту чи інвестиційні проекти, що не стимулює зростання економіки. Показник відношення грошових переказів до ВВП обраних країн ЄС та України наведений у Додатку Е. Отже, буде перевірятися гіпотеза, згідно з якою фактор грошові перекази з країни є більш значущим для розвинених країн, а грошові перекази в країну – для менш розвинених держав. Також за допомогою регресійного аналізу буде досліджуватися вплив рівня безробіття на ВВП країн.

На підставі таблиць вихідних даних за зазначеними показниками в період 2000-2018рр. для Нідерландів, Польщі та Чехії, 2002-2018рр. для Бельгії, Хорватії та України, 2006-2018рр. для Франції (див. Додатки Є-Й) був

проведений регресійний аналіз для кожної з досліджуваних країн та було формалізовано 7 моделей відповідно.

Коефіцієнти специфікації моделі 2.1 (Франція) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Результати оцінки моделі 2.1 для Франції

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		0,372	7,548	0,000	
RI	1,022	0,000	2,719	0,030	**
RO	-0,770	0,000	-2,684	0,031	**
Im	-1,387	0,000	-10,855	0,000	***
Em	-0,122	0,000	-1,033	0,336	
UR	-0,131	0,032	-0,739	0,484	
R-квадрат	0,978				
F-критерій	63,200				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, можна стверджувати про високу якість моделі 2.1 завдяки високому коефіцієнту детермінації R^2 , який є дуже близьким до 1 (0,978). Це означає, що обрані фактори пояснюють залежну змінну ВВП на 97,8%.

По-друге, високі P-значення свідчать про «адекватність» гіпотези. Змінні RI, RO та Im згідно з результатами моделі 2.1 мають високий рівень значущості 0,030 (**), 0,031 (**) та 0,000 (***) відповідно. Це означає, що існує лише 5%, 5% та 1% ймовірності того, що бета-коефіцієнти даних незалежних змінних дорівнюватимуть нулю, і 95%, 95%, та 99% того, що вони статистично відрізнятимуться від 0. Інші змінні є статистично не значущими.

По-третє, перевіримо коефіцієнти Стюдента (t-статистика), критичне значення якого дорівнює 2,015. Модулі t-статистики змінних RI, RO та Im перевищують критичне значення коефіцієнта, що також свідчить про значущість цих факторів. Модулі коефіцієнта Стюдента інших обраних змінних є нижчими за критичне значення.

По-четверте, критерій Фішера (F-тест) вказує на адекватність моделі. F-критерій моделі 2.1 дорівнює 63,200, що перевищує його критичне значення.

Таким чином, дана регресія є значущою.

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.1:

$$GDP = 1,022 \times RI - 0,770 \times RO - 1,387 \times Im \quad (2.1)$$

Отже, грошові між надходженнями грошових переказів мігрантів та ВВП Франції існує прямий взаємозв'язок (бета-коефіцієнт має позитивний знак). Однак, по відношенню до ВВП країни вони складають всього 1%, але це через занадто великі розміри ВВП (2,6 трлн дол. США). Одна з причин негативного впливу на ВВП грошових переказів мігрантів з Франції, які складають 0,5% ВВП держави, полягає у тому, що у Франції за останні 10 років загальний обсяг грошових переказів з країни збільшився майже на 30%, що є наслідком зниження трансакційних витрат з 40% в 2013 році до 6,6% в 2019 [24].

Коефіцієнти специфікації моделі 2.2 (Бельгія) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Результати оцінки моделі 2.2 для Бельгії

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		77,833	-0,491	0,635	
RI	1,260	0,009	4,759	0,001	***
RO	0,398	0,018	1,549	0,156	
Im	0,113	0,000	1,939	0,084	*
Em	0,129	0,001	2,342	0,044	**
UR	-0,023	6,268	-0,436	0,673	
R-квадрат	0,979				
F-критерій	83,060				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, можна стверджувати про високу якість моделі 2.2 завдяки високому коефіцієнту детермінації R^2 , який є дуже близьким до 1 (0,979). Це означає, що обрані фактори пояснюють залежну змінну ВВП на 97,9%.

По-друге, високі P-значення факторів свідчать про «адекватність» гіпотези. Змінні RI, Im та Em є статистично значущими за рівнями 1% (***), 10%

(*) та 5% (**) відповідно, що вказує на те, що існує лише 1%, 10% і 5% ймовірності того, що коефіцієнти цих незалежних дорівнюватимуть нулю, і 99%, 90% і 95% що вони статистично відрізнятимуться від 0.

По-третє, модулі коефіцієнтів Стюдента (t-статистика) змінних RI та Em перевищують критичне значення коефіцієнта (2,015), що також свідчить про значущість цих факторів. А ось t-статистики Стюдента змінної Im є трохи нижчими за критичне значення, що вказує на не дуже високу значущість цього параметра.

По-четверте, критерій Фішера моделі 2.2 дорівнює 83,060, що більше, ніж його критичне значення. Отже, дана регресія є значущою.

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.2:

$$\text{GDP} = 1,260 \times \text{RI} + 0,113 \times \text{Im} + 0,129 \times \text{Em} \quad (2.2)$$

Таким чином, регресійна модель 2.2 підтверджує позитивний ефект надходжень грошових переказів мігрантів до Бельгії на її ВВП, які збільшилися на 14,3% в 2019 році в порівнянні з 2009 роком, у цей час відтоки – на 29%. Ця країна є чистим отримувачем грошових переказів, саме тому стаття первинних доходів в платіжному балансі завжди мала позитивний знак [25]. Іммігранти дійсно покращують економічний стан Бельгії, тому показник Im має позитивний знак бета-коефіцієнта. Збільшення іммігрантів з інших країн ЄС на 2% є першопричиною такого ефекту. Позитивний вплив фактору Em на ВВП Бельгії пояснюється тим, що в основному дану країну покидають за сімейними обставинами, тим самим звільняючи робочі місця для іммігрантів та зменшуючи рівень безробіття в країні.

Коефіцієнти специфікації моделі 2.3 (Нідерланди) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Результати оцінки моделі 2.3 для Нідерландів

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		85,125	4,655	0,000	
RI	-0,004	0,034	-0,051	0,960	
RO	-0,855	0,008	-5,474	0,000	***
Im	-0,373	0,001	-3,620	0,003	***
Em	0,317	0,003	1,133	0,278	
UR	0,050	19,511	0,284	0,781	
R-квадрат	0,952				
F-критерій	51,533				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, коефіцієнт детермінації R^2 моделі 2.3 становить 0,952, що означає, що варіативність залежної змінної ВВП на 95,2% пояснюється обраними факторами.

По-друге, високі P-значення незалежних змінних RO та Im свідчать про «адекватність» гіпотези. Дані змінні є статистично значущими за рівнем 1% (***), що вказує на те, що існує лише 1% ймовірності того, що коефіцієнти незалежних RO та Im дорівнюватимуть нулю, і 99%, що вони статистично відрізнятимуться від 0. Інші обрані фактори не є статистично значущими.

По-третє, модулі коефіцієнтів Стюдента (t-статистика) змінних RO та Im перевищують критичне значення коефіцієнта (2,015), що також свідчить про значущість цих факторів.

По-четверте, критерій Фішера моделі 2.3 дорівнює 51,533, що більше, ніж його критичне значення. Отже, дана регресійна модель є «адекватною».

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.3:

$$GDP = -0,855 \times RO - 0,373 \times Im \quad (2.3)$$

Отже, з регресійної моделі 2.3 видно, що найбільший негативний ефект на ВВП Нідерландів мають відтоки грошових переказів (бета-коефіцієнт = -0,855). Це пояснюється значним відтоком капіталу з країни. Грошові перекази, які

голландці відправляють в Нідерланди з інших країн, не мають сильного впливу на ВВП країни (RI статистично незначущий фактор), а також на стан платіжного балансу країни, зокрема на сальдо первинних доходів.

Коефіцієнти специфікації моделі 2.4 (Польща) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Результати оцінки моделі 2.4 для Польщі

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		100,907	0,747	0,468	
RI	0,536	0,005	5,786	0,000	***
RO	-0,239	0,007	-2,482	0,027	**
Im	0,387	0,000	1,859	0,086	*
Em	0,167	0,000	1,021	0,326	
UR	0,101	4,713	0,566	0,581	
R-квадрат	0,969				
F-критерій	84,400				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, коефіцієнт детермінації R^2 моделі 2.4 дорівнює 0,969, що означає, що варіативність залежної змінної ВВП на 96,9% пояснюється обраними незалежними змінними.

По-друге, три з п'яти незалежних змінних мають високі P-значення, що вказує на «адекватність» гіпотези. Показник RI є статистично значущим за рівнем 1% (***), що вказує на те, що існує лише 1% ймовірності того, що коефіцієнт цієї незалежної дорівнюватиме нулю і 99%, що він статистично відрізнятиметься від 0. Змінні RO та Im є статистично значущими за рівнями 5% (**) та 10% (*) відповідно, що вказує на те, що існує лише 5% та 10% ймовірності того, що коефіцієнти даних незалежних дорівнюватимуть нулю, і 95% та 90% відповідно, що вони статистично відрізнятимуться від 0. Інші обрані фактори не є статистично значущими.

По-третє, модулі коефіцієнтів Стюдента (t-статистика) змінних RI та RO перевищують критичне значення коефіцієнта (2,015), що також свідчить про

значущість цих факторів. Однак, t-статистики Стьюдента змінної Im є трохи нижчими за критичне значення, що вказує на не дуже високу значущість змінної.

По-четверте, критерій Фішера моделі 2.4 дорівнює 84,400, що більше, ніж його критичне значення. Отже, дана регресійна модель є «адекватною».

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.4:

$$GDP = 0,536 \times RI - 0,239 \times RO + 0,387 \times Im \quad (2.4)$$

Таким чином, за результатами отриманої регресійної моделі 2.4 можна зробити наступні висновки. Змінна ВВП Польщі тісно корелює з показниками надходження грошових переказів мігрантів й імміграційними потоками з прямим напрямком причинності, та відтоками грошових переказів із зворотним напрямком причинності, що є логічним. Грошові перекази мігрантів, які отримує Польща (1,2% від ВВП), збільшують наявний дохід населення, що приводить до збільшення споживання або інвестицій. Позитивний вплив іммігрантів на польську економіку проявляється в тому, що іноземні трудові мігранти займають робочі місця емігрантів, а також підтримують сукупний попит, що також сприяє збільшенню ВВП держави.

Коефіцієнти специфікації моделі 2.5 (Чехія) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Результати оцінки моделі 2.5 для Чехії

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		88,959	-0,519	0,613	
RI	0,553	0,014	2,221	0,045	**
RO	-0,640	0,031	-2,092	0,057	*
Im	-0,267	0,000	-1,228	0,241	
Em	0,425	0,000	3,440	0,004	***
UR	0,204	8,864	0,753	0,465	
R-квадрат	0,850				
F-критерій	14,769				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, коефіцієнт детермінації R^2 моделі 2.5 дорівнює 0,850 та є нижчим за попередні у моделях 2.1-2.4. Тим не менш, він все одно є високим та свідчить про те, що варіативність залежної змінної ВВП на 85% пояснюється обраними незалежними змінними.

По-друге, найвище Р-значення (0,004) має незалежна змінна потоків емігрантів (Em). Вона є статистично значущою за рівнем 1% (***) , що вказує на те, що існує лише 1% ймовірності того, що коефіцієнт цієї незалежної дорівнюватиме нулю, і 99%, що він статистично відрізнятиметься від 0. Змінні RI та RO є статистично значущими за рівнями 5% (**) та 10% (*) відповідно, що вказує на те, що існує лише 5% та 10% ймовірності того, що коефіцієнти даних незалежних дорівнюватимуть нулю, і 95% та 90% відповідно, що вони статистично відрізнятимуться від 0. Інші обрані фактори не є статистично значущими.

По-третє, модулі коефіцієнтів Стьюдента (t-статистика) змінних RI, RO та Em перевищують критичне значення коефіцієнта (2,015), що також свідчить про значущість цих факторів.

По-четверте, критерій Фішера моделі 2.5 дорівнює 14,769, що більше, ніж його критичне значення, але менше за F-тести попередніх моделей 2.1-2.4.

Отже, дана регресійна модель є «адекватною».

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.5:

$$GDP = 0,553 \times RI - 0,640 \times RO + 0,425 \times Em \quad (2.5)$$

Отримана регресійна модель 2.5 демонструє наступні результати. Грошові перекази в Чехію, які складають 1,6% від ВВП країни, та еміграційні потоки мають прямий взаємозв'язок із змінною ВВП, а грошові перекази (відтоки) – зворотний. Змінна RO має трохи більший вплив на ВВП (бета-коефіцієнт вище), ніж змінна RI. Еміграційні потоки з Чехії протягом всього досліджуваного періоду мають тенденцію до скорочення, внаслідок чого її висококваліфікована робоча сила працює на благо країни та збільшує ВВП.

Коефіцієнти специфікації моделі 2.6 (Хорватія) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Результати оцінки моделі 2.6 для Хорватії

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		12,194	3,606	0,004	
RI	1,102	0,005	2,771	0,018	**
RO	-0,121	0,028	-0,346	0,736	
Im	-0,165	0,000	-1,241	0,241	
Em	-0,699	0,000	-3,879	0,003	***
UR	-0,116	0,490	-0,892	0,391	
R-квадрат	0,926				
F-критерій	27,387				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, коефіцієнт детермінації R^2 моделі 2.6 дорівнює 0,926 що означає, що варіативність залежної змінної ВВП на 92,6% пояснюється обраними незалежними змінними.

По-друге, в ході аналізу було виявлено дві статистично значущі незалежні змінні RI та Em за рівнями значущості 5% (***) та 1% (***) відповідно. Отримані результати вказують на те, що існує лише 5% і 1% ймовірності того, що коефіцієнти цих незалежних дорівнюватимуть нулю, і 95% й 99%, що вони статистично відрізнятимуться від 0.

По-третє, модулі коефіцієнтів Стюдента (t-статистика) змінних RI та Em перевищують критичне значення коефіцієнта (2,015), що також свідчить про значущість цих факторів.

По-четверте, критерій Фішера моделі 2.6 дорівнює 27,387, що більше, ніж його критичне значення. Отже, дана регресійна модель дійсно є «значущою».

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.6:

$$GDP = 1,102 \times RI - 0,699 \times Em \quad (2.6)$$

Таким чином, отримана регресійна модель 2.6 підтверджує гіпотезу про те, що фактор грошові перекази мігрантів (надходження) найбільше впливає на ВВП менш розвинутих країн, бета-коефіцієнт показника RI даної моделі є найбільшим серед всіх отриманих моделей 2.1-2.6. В Хорватії протягом 2010-2018 років було негативне сальдо міграції, що пояснює зворотну залежність між еміграційними потоками та ВВП країни. До того ж, більша частина емігрантів – люди працездатного віку, тому це негативно впливає на змінну ВВП Хорватії.

Коефіцієнти специфікації моделі 2.7 (Україна) та їх статистичні оцінки представлені в Таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Результати оцінки моделі 2.7 для України

Змінна	Бета	Стандартна помилка	t-статистика	P-значення	Рівень значущості
(Константа)		64,368	2,800	0,017	
RI	0,407	0,002	2,612	0,024	**
RO	-0,419	0,011	-3,265	0,008	***
Im	0,809	0,000	0,683	0,509	
Em	-0,684	0,000	-0,561	0,586	
UR	-0,464	5,089	-3,451	0,005	***
R-квадрат	0,914				
F-критерій	23,462				

***, **, * – представляють рівні значущості 1%, 5% та 10% відповідно

Джерело: розраховано автором.

По-перше, коефіцієнт детермінації R^2 моделі 2.7 дорівнює 0,914 що означає, що варіативність залежної змінної ВВП на 91,4% пояснюється обраними незалежними змінними.

По-друге, такі змінні як RO та UR за результатами моделі 2.7 є статистично значущими за рівнем 1% (***), що вказує на низьку ймовірність нульового значення відповідного бета-коефіцієнта. Тобто існує тільки 1% ймовірності того, що коефіцієнти цих незалежних дорівнюватимуть нулю, і 99%, що вони статистично відрізнятимуться від 0. Змінна RI є статистично значущою за рівнем 5% (**), що означає, що існує тільки 5% ймовірності того, що коефіцієнт цієї

незалежної дорівнюватиме нулю, і 95%, що він статистично відрізнятиметься від 0. Інші обрані фактори не є статистично значущими.

По-третє, модулі коефіцієнтів Стьюдента (t-статистика) змінних RI, RO та UR перевищують критичне значення коефіцієнта (2,015), що також свідчить про значущість цих факторів.

По-четверте, критерій Фішера моделі 2.7 дорівнює 23,462, що більше, ніж його критичне значення. Отже, дана регресійна модель дійсно є «значущою» та достовірною.

Після інтерпретації всіх результатів отримаємо наступну емпіричну модель 2.7:

$$\text{GDP} = 0,407 \times \text{RI} - 0,419 \times \text{RO} - 0,464 \times \text{UR} \quad (2.7)$$

Результати отриманої моделі 2.7 свідчать про наступне. Фактори грошові перекази мігрантів в Україну та з країни впливають на її ВВП майже однаково сильно, але з різними напрямками. Також було виявлено, що показник рівня безробіття (UR) впливає на ВВП тільки в моделі 2.7 для України, що пояснюється сильною волатильністю цього індикатора та його високим значенням порівняно з іншими досліджуваними державами ЄС. Українська економіка дуже залежить від надходжень грошових переказів мігрантів. У 2018 обсяги переказів в Україну склали 11,2% ВВП. Вони є одним з основних каналів надходження іноземної валюти в Україну і сприяють відносній стабільності курсу долара.

Таким чином, можна зробити висновки, що всі отримані моделі є достовірними та «адекватними» та можуть бути використані для подальшого прогнозування. Було виявлено позитивний вплив змінної надходження грошових переказів мігрантів (RI) на ВВП в усіх країнах, окрім Нідерландів. Змінна відтоки грошових переказів демонструє негативний ефект на зростання ВВП у таких розвинених країнах як Франція, Нідерланди та Польща, а також в Україні. Фактор імміграційних потоків найбільше впливає на розвиток таких розвинених країн: Франції, Бельгії, Нідерландів та Польщі. Еміграційні потоки мають позитивний ефект на ВВП Хорватії, Чехії та Бельгії.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ ЕКОНОМІК ОКРЕМИХ КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

За останні десятиліття пандемія COVID-19 є одним з наймасштабніших та небезпечних економічних шоків. 24 січня 2020 року вперше було зафіксовано випадок захворювання COVID-19 в Європі, а саме – у Франції. З середини березня цього року країни одна за одною запроваджували карантинні обмеження для запобігання поширенню коронавірусу. Всі національні економіки й досі страждають від цієї кризи, яка змусила владу країн змінити стратегію подальшого розвитку.

За даними ВВС, Китай був єдиною країною, яка зареєструвала економічне зростання 2,3% протягом 2020 року [26]. Найзначніше падіння у 2020 році в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року було у II кварталі та в середньому для країн ЄС склало -13,9%. В таких державах як Іспанія, Франція та Італія цей показник досяг найнижчого значення, маючи наступні темпи зростання ВВП: -21,6%, -18,8% та -18,1% відповідно [27]. Більш того, саме ці країни є одними з лідерів за щорічними обсягами потоків іммігрантів. В Україні станом на липень 2020 року очікувалося падіння ВВП на 6%, але наразі остаточних даних ще немає. Таким чином, дуже актуально та доречно визначити ризики міграційних процесів для економік досліджуваних країн ЄС та України в умовах пандемії COVID-19.

Наразі серед основних ризиків для обраних країн ЄС та України можна виділити наступні: соціально-економічні ризики, ризики, пов'язані з міграцією населення, та погіршення стану платіжного балансу у майбутньому, а саме рахунку поточних операцій.

Соціально-економічні ризики у даному випадку доречно оцінити через показник рівня безробіття. Заходи, запроваджені урядами держав для утримання поширення коронавірусу, сильно вплинули на мобільність і міграцію. Через те, що деякі країни заборонили в'їзд громадянам окремих держав, а деякі взагалі

закрили свої кордони, трудова міграція тимчасово призупинилася. Багато мігрантів повернулися до країни походження, та не всі можуть знайти роботу. Не дивлячись на те, що великий відсоток корінного населення країн втратили робочі місця, до них ще приєдналися мігранти, яким в період пандемії дуже важко працевлаштуватися. Наприклад, у Франції за останніми даними близько 1 млн людей залишилися без роботи, у Бельгії – 71 тис штатних робочих місць було втрачено у I кварталі 2020 року, у Нідерландах – 368 тис осіб були безробітними у грудні минулого року. У Польщі в квітні вже близько мільйона осіб були безробітними, а також 33% опитаних поляків вказали на падіння їхніх доходів в результаті пандемії, що є наслідком скорочення робочих годин та місць. В Україні через введення карантину роботу втратили $\approx 8\%$ осіб [28]. Слід зазначити, що вищенаведені числа стосуються тільки людей, які офіційно зареєстрували себе як безробітних, крім того, багато безробітних не зареєстрували свій статус. Рівень безробіття у всіх досліджуваних країнах серед корінного населення та іммігрантів наведений у Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Рівень безробіття в обраних країнах ЄС та Україні серед корінного населення у 2019-2020рр.

	Франція	Бельгія	Нідерланди	Польща	Чехія	Хорватія	Україна
2019	8,2%	5,4%	3,4%	3,3%	2%	6,6%	8,7%
2020	8,9%	5,8%	3,9%	3,3%	3,1%	7,5%	9,4%

Джерело: складено автором на основі [29, 30].

Таблиця 3.2

Рівень безробіття в обраних країнах ЄС серед іммігрантів у II кварталі у період 2019-2020рр.

	Франція	Бельгія	Нідерланди	Польща	Чехія	Хорватія
2019	12,2%	10,4%	5,8%	6,4%	2,5%	5,6%
2020	10,3%	9,9%	6,2%	4,9%	3,1%	4,6%

Джерело: складено автором на основі [31].

Отже, з наведених таблиць можна побачити, що у Нідерландах та Чехії рівень безробіття серед іммігрантів у II кварталі підвищився, а в інших

досліджуваних країнах – навпаки, знизився. Це може вказувати на те, що до цього часу з цих країн вже виїхала значна кількість іммігрантів.

Ризики, пов'язані з міграцією населення, будуть визначені через обсяги грошових переказів та окремі випадки в деяких країнах. За прогнозами Світового банку, грошові перекази в країн Європи та Центральної Азії впадуть на 16% (до 48 млрд дол. США), оскільки пандемія COVID-19 та падіння цін на нафту, ймовірно, матимуть великий вплив на економіку, причому майже всі країни регіону зафіксували двозначні зниження грошових переказів в 2020 році. Для порівняння, під час світової фінансової кризи 2008-2009 років грошові перекази мігрантів скоротилися всього на 5% (глобальне середнє значення). Ще одним чинником зменшення обсягів переказів є фізичні труднощі, викликані пандемією. Обмеження, накладені державами-членами ЄС та країнами ОЕСР щодо стримування поширення вірусу, різним чином вплинули на фізичний доступ мігрантів до своїх постачальників послуг з грошових переказів, особливо у березні та квітні. Також повідомлялося про деякі постійні закриття операторів грошових переказів (МТО), зокрема у Франції [31].

За даними Національного банку України, грошові перекази мігрантів зменшились з 12,8 млрд дол. США до 12,1 млрд дол. США у 2020 році. Головною причиною цього є те, що 10% українських трудових мігрантів встигли повернутися до України після введення карантинних обмежень, а 10%, які планували виїхати на заробітки, вирішили залишитися. З іншого боку, у IV кварталі 2020 року надходження за статтею «оплата праці» навіть трохи перевищили показник аналогічного періоду у 2019 році. Це пов'язано зі значними послабленнями в багатьох країнах ЄС для мігрантів (сезонних робітників) в кінці літа – на початку осені.

Для даних приймаючих країн ЄС існують додаткові ризики, пов'язані з проблемами у секторах охорони здоров'я та сільського господарства, які залежать від наявності мігрантів. Такі країни ЄС як Франція, Іспанія, Італія, Німеччина та Бельгія зараз дуже залежать від іноземних робітників в критично важливому секторі медичних послуг. Наприклад, у 2016 році у Німеччині 20%

лікарів і 16% медсестер були іноземцями, у Франції та Бельгії – приблизно 16% та 11% відповідно. Офіційних даних стосовно цих показників за 2020 рік ще немає, але, якщо велика кількість іноземних робітників з цих секторів повернеться до країни походження, економіки даних залежних країн постраждають ще значніше від пандемії. З іншого боку, відсутність можливості повернутися додому для мігрантів, в тому числі і для медперсоналу, через закриття кордонів значно вплине на економіки Польщі та Хорватії, які є донорами працівників медицини. Крім того, скорочення їхніх доходів через кризу коронавірусу, внаслідок чого зменшаться обсяги грошових переказів трудових мігрантів в країну, матиме також негативний ефект.

Ризики, пов'язані з платіжним балансом, а саме з рахунком поточних операцій, ще неможливо повністю оцінити через відсутність даних за IV квартал для країн ЄС, але на основі даних за I-III квартали можна стверджувати про наступне (див. Табл. 3.3-3.4).

Таблиця 3.3

Динаміка окремих статей рахунку поточних операцій країн ЦСЄ у 2019-2020 роках, млн дол. США

	Польща		Чехія		Хорватія		Україна	
	I-III кв. 2019	I-III кв. 2020	I-III кв. 2019	I-III кв. 2020	I-III кв. 2019	I-III кв. 2020	2019	2020
Рахунок поточних операцій	1 276	14 957	417	6568	2320	-105	-4124	6583
Баланс первинних доходів	-16 585	-12 703	-10841	-3113	-887	-24	1924	4653
Надходження	11 640	9 833	9457	8868	1782	1727	13295	12540
Виплати	28 225	22 536	20297	11983	2669	1751	11371	7887
Оплата праці (баланс)	-2 492	-1 901	553	886	1335	1215	12754	12078
Надходження	2 436	2 161	2151	2361	1369	1245	12774	12099
Виплати	4 928	4 062	1599	1475	35	30	20	21
Доходи від інвестицій (баланс)	-18 189	-14 947	-12513	-5109	-2222	-1238	-10830	-7425
Надходження	4 431	2 881	5949	5197	412	483	521	441
Виплати	22 620	17 828	18463	10306	2634	1721	11351	7866

Джерело: складено автором на основі [32, 33, 34, 35].

Таблиця 3.4

Динаміка окремих статей рахунку поточних операцій країн Західної Європи у 2019-2020 роках, млн євро

	Франція		Бельгія		Нідерланди	
	I-III кв. 2019	I-III кв. 2020	I-III кв. 2019	I-III кв. 2020	I-III кв. 2019	I-III кв. 2020
Рахунок поточних операцій	-22989	-47108	1107	-3118	57415	47210
Баланс первинних доходів	37512	43282	5356	3221	1285	-4561
Оплата праці (баланс)	-	-	5363	5575	-	-

Джерело: складено автором на основі [36, 37, 38].

Скорочення грошових переказів трудових мігрантів через пандемію COVID-19, про яке зазначалося вище, вже негативно відзначається на статті «оплата праці» платіжного балансу. За три квартали 2020 року в даній статті надходження скоротилися в усіх країнах ЦСЄ, окрім Чехії: в Польщі – на 275 млн дол. США, в Хорватії – на 124 млн дол. США, а в Україні (за рік) – на 675 млн дол. США порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Виплати трохи збільшилися лише в Україні – на 1 млн дол. США.

Через відсутність даних для країн Західної Європи, важко дослідити зміни у балансі первинних доходів. Можна побачити, що баланс за статтею «оплата праці» в Бельгії збільшився на 212 млн євро, але причини цього наразі не відомі. Можливо це є наслідком того, що обсяги надходжень скоротилися більше, ніж виплати.

Отже, пандемія COVID-19 продовжує негативно впливати на економіки досліджуваних країн через міграційні процеси, та у короткостроковій перспективі така ситуація буде продовжуватися. Відновлення мобільності та покращення загального економічного стану очікується наприкінці 2021 року. Дослідження можливих ризиків міграції буде й надалі актуальним питанням для подальшого прогнозування та розробки плану дій, в тому числі й виявлення стратегії щодо зниження рівня безробіття та покращення стану платіжного балансу країн.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного аналізу впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економік окремих країн ЄС та України дозволяють зробити наступні висновки:

1. Виявлено, що протягом досліджуваного періоду Франція, Бельгія, Нідерланди та Україна були чистими реципієнтами мігрантів, а Польща, Чехія та Хорватія протягом деяких років були донорами. У цьому контексті були визначені ключові фактори імміграції до обраних країн Західної Європи: отримання більш високих доходів та якіснішої освіти, якість і рівень життя та воз'єднання сімей. Також була ідентифікована тенденція еміграції працівників медичної сфери з таких країн ЦСЄ як Польща та Хорватія, що в умовах пандемії COVID-19 чинить позитивний ефект на економіки країн призначення та негативно впливає на країни походження цих трудових мігрантів.

2. За допомогою регресійного аналізу було встановлено, що надходження грошових переказів мігрантів сприяють збільшенню обсягів ВВП та подальшому розвитку обраних країн ЄС, окрім Нідерландів, та України. Відтоки грошових переказів найбільше впливають на економіку Нідерландів, яка має негативне сальдо за цим показником, на відміну від інших досліджуваних країн, та на економіку України. Рівень безробіття є статистично значущим фактором лише для змінної ВВП України через найбільше значення та високу волатильність.

3. В умовах пандемії COVID-19 було виявлено та досліджено такі економічні ризики міжнародної міграції для економік окремих країн ЄС та України: соціально-економічні ризики (підвищення рівня безробіття серед корінного населення та іммігрантів), ризики, пов'язані з міграцією населення (зменшення обсягів грошових переказів мігрантів і проблеми в окремих секторах економіки) та погіршення стану рахунку поточних операцій. Надходження за статтею «оплата праці» скоротилися в усіх обраних країнах ЦСЄ, окрім Чехії. Виплати збільшились лише в Україні – на 1 млн дол. США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Assessing Immigration Scenarios for the European Union in 2030 // IOM. 2020. 68р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/assessing-immigration-scenarios-eu.pdf>
2. OECD // COVID-19 crisis puts migration and progress on integration at risk [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/migration/covid-19-crisis-puts-migration-and-progress-on-integration-at-risk.htm>
3. Migration data relevant for the COVID-19 pandemic // Migration Data Portal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://migrationdataportal.org/themes/migration-data-relevant-covid-19-pandemic>
4. COVID-19: Remittance Flows to Shrink 14% by 2021 // The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/29/covid-19-remittance-flows-to-shrink-14-by-2021>
5. Regression Analysis // CFI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/finance/regression-analysis/>
6. Doing Business 2020. Economy Profile France // World Bank Group. 2020. 66р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/f/france/FRA.pdf>
7. A history of Dutch emigration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.holland-at-home.com/en/history-of-dutch-emigration>
8. Migration and migrant population statistics // Statistics Explained. 2020.- November, 16. 24р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/1275.pdf>
9. Kachanovska M., Yakubovskiy S., Koruch R. Impact of migration processes on the economies of Western Europe [Електронний ресурс] / Kachanovska

М., Yakubovskiy S., Koruch R // Науково-практичний журнал Інфраструктура ринку. – 2021. – №51.

10. What is the employment rate among migrants? // Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20180730->

[1?inheritRedirect=true&#:~:text=In%20contrast%2C%20Greece%20recorded%20the%20outside%20the%20EU%20\(52.0%25\)](https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20180730-1?inheritRedirect=true&#:~:text=In%20contrast%2C%20Greece%20recorded%20the%20outside%20the%20EU%20(52.0%25))

11. GDP / GDP per capita by country // The World Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=FR-BE-NL-PL-CZ>.

12. Eurostat (2020)Porta Migration Data. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>

13. Migration balance // Statista [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/516299/migration-balance-belgium/#:~:text=In%202019%2C%20the%20migration%20balance,the%20country%20by%20about%2055%2C000>

14. Emigration from Poland from 2018 to 2019, by country of destination // Statista [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/957347/poland-number-of-emigrants-by-country-of-destination/>

15. Registered nurse salary // Salary Expert Powered by ERI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.salaryexpert.com/salary/job/registered-nurse/netherlands>

16. Migration and Integration in Czechia: Policy Advances and the Hand Brake of Populism // Migration Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.migrationpolicy.org/article/migration-and-integration-czechia-policy-advances-and-hand-brake-populism#:~:text=The%20reasons%20behind%20the%20emigration,were%20dissatisfied%20with%20living%20standards>

17. Policy vacuum in the face of a new wave of emigration from Croatia // ESPN Flash Report 2017/50 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=17999&langId=en>
18. At risk of poverty or social exclusion in the EU-28, 2017 // Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/poverty-day-2018>
19. Happy Planet Index by countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://happyplanetindex.org/countries>
20. Демографічна та соціальна статистика. Населення та міграція. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ds.htm
21. Ukraine: Migration Snapshot // IOM, UN Migration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://iom.org.ua/sites/default/files/migration_infosheet_a4.pdf
22. Dominese G., Yakubovskiy S., Tsevukh J., Rodionova T. (2020) Impact of International Migration Flows on the European Union and Ukraine. *Journal Transition Studies Review*, vol. 27, no. 2, pp. 83-98. DOI: <https://doi.org/10.14665/1614-4007-27-2-007>
23. Fullenkamp C. Remittances support families' basic needs but don't expect them to drive economic growth / Fullenkamp C. – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://theconversation.com/remittances-support-families-basic-needs-but-dont-expect-them-to-drive-economic-growth-36875>
24. G20 National Remittance Plan – France // GPMI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gpmi.org/sites/gpmi/files/sites/default/files/France%20National%20Remittance%20Plan%202019.pdf>
25. Balance of payments by countries // IMF [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.imf.org/?sk=7A51304B-6426-40C0-83DD-CA473CA1FD52&sId=1390030341854>

26. Coronavirus: How the pandemic has changed the world economy // BBC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/business-51706225#:~:text=The%20only%20major%20economy%20to,8.8%25%20and%208.2%25%20respectively>

27. News Release Euroindicators // Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/portlet_file_entry/2995521/2-02022021-AP-EN.pdf/0e84de9c-0462-6868-df3e-dbacaad9f49f

28. Якубовський С.О., Качановська М.С. Економічні ризики трудової міграції для України в умовах пандемії Covid-19. Міжнародні відносини (електронний журнал), номер 23, с. 123-125. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/4078

29. Unemployment statistics and beyond // Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics_and_beyond

30. Unemployment rates in EU // Statistisches Bundesamt [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.destatis.de/Europa/EN/Topic/Population-Labour-Social-Issues/Labour-market/EULabourMarketCrisis.html#:~:text=Unemployment%20rates%20in%20EU&text=Range%3A%200%20to%2020.&text=End%20of%20interactive%20chart.,\)%20and%20Italy%20\(29.7%25\)](https://www.destatis.de/Europa/EN/Topic/Population-Labour-Social-Issues/Labour-market/EULabourMarketCrisis.html#:~:text=Unemployment%20rates%20in%20EU&text=Range%3A%200%20to%2020.&text=End%20of%20interactive%20chart.,)%20and%20Italy%20(29.7%25))

31. Inform#4 – The impact of COVID-19 on remittances in EU and OECD countries // European Migration Network, 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/docs/pages/00_eu_inform4_remittances_2020_en_0.pdf

32. Balance of payments – quarterly data // Narodowy Bank Polski [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nbp.pl/homen.aspx?f=en/statystyka/bilans_platniczy/bilansplatniczy_k.html/

33. Balance of payments // Hrvatska Narodna Banka [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hnb.hr/en/statistics/statistical-data/rest-of-the-world/balance-of-payments/>

34. Balance of payments in USD – quarterly // Czech National Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.cnb.cz/en/statistics/bop_stat/bop_q/bop_q_czk_en.htm/

35. Платіжний баланс України // Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_m.xlsx/

36. Balance of payments // National Bank of Belgium Online Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stat.nbb.be/Index.aspx?DataSetCode=BOPBPM6>

37. Balance of payments from 2015 onwards // De Nederlandsche Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dnb.nl/en/statistics/data-search/#/details/balance-of-payments-quarter/dataset/5b160938-6940-4a6e-89b1-fccc027194c6/resource/15f75384-120c-4c02-a1ae-6b0f92a2d9e5>

38. Balance of payments by country – quarterly data // Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_c6_q/default/table?lang=en

39. Migration Data Portal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://migrationdataportal.org/?i=flows_abs_immig1&t=2013&cm49=56

ДОДАТКИ

Додаток А

Сальдо міграції в обраних країнах Західної Європи

(в тис осіб)

Країна	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Франція	32,3	37,6	28,2	71,5	98,9	32,3	39,7	64,1	45,5	45,5
Бельгія	-	69,3	63,2	35,9	17,4	28,6	56,8	31,2	37	48,9
Нідерланди	30,1	30,8	25,9	14,1	16,8	32,4	54,5	77,8	81,4	84,7

Джерело: розраховано автором на основі [12].

Додаток Б

Сальдо міграції в обраних країнах Центрально-Східної Європи

(в тис осіб)

Країна	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Польща	-40,2	-63	-108,7	- 58,1	-56,1	-46	-40,7	-28,1	-9,1	24,3
Чехія	13,8	-12,8	-28,8	- 11,8	4,2	1,4	3,9	25,2	24,5	39,2
Хорватія	0,9	-4,2	-4,2	-3,9	-4,9	-10,2	-17,9	-22,5	-31,8	-13,5

Джерело: розраховано автором на основі [12].

Додаток В

Показники обраних країн ЄС у рейтингу Міжнародного індексу щастя. 2020 рік

	Очікувана тривалість життя. років	Суб'єктивна задоволеність життям людей. /10	"Екологічн ий слід". гга/ос.	Нерівність. %	Заг. оцінка МІЩ	Заг. позиція
Франція	81,8	6,6	5,1	9	30,4	44
Бельгія	80,4	6,9	7,4	9	23,7	87
Нідерланди	81,2	7,5	5,3	4	35,3	18
Польща	76,9	5,9	4,4	11	27,5	62
Чехія	78,2	6,3	5,2	9	27,3	64
Хорватія	77	6	3,9	12	30,2	47

Джерело: складено автором на основі: [19].

Додаток Г

Частка осіб, які шукають притулку від загальної кількості іммігрантів до
обраних країн ЄС у 2012-2018 роках

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Франція	14%	19%	18%	20%	23%	26%	31%
Бельгія	-	17%	15%	36%	14%	13%	16%
Нідерланди	12%	9%	15%	24%	11%	9%	13%
Польща	5%	7%	4%	6%	6%	2%	2%
Чехія	2%	2%	4%	5%	2%	3%	3%
Хорватія	-	10%	4%	2%	16%	6%	3%

Джерело: складено автором на основі: [12].

Додаток Д

Показники міжнародної міграції в Україні протягом 2009-2019 років

(в тис осіб)

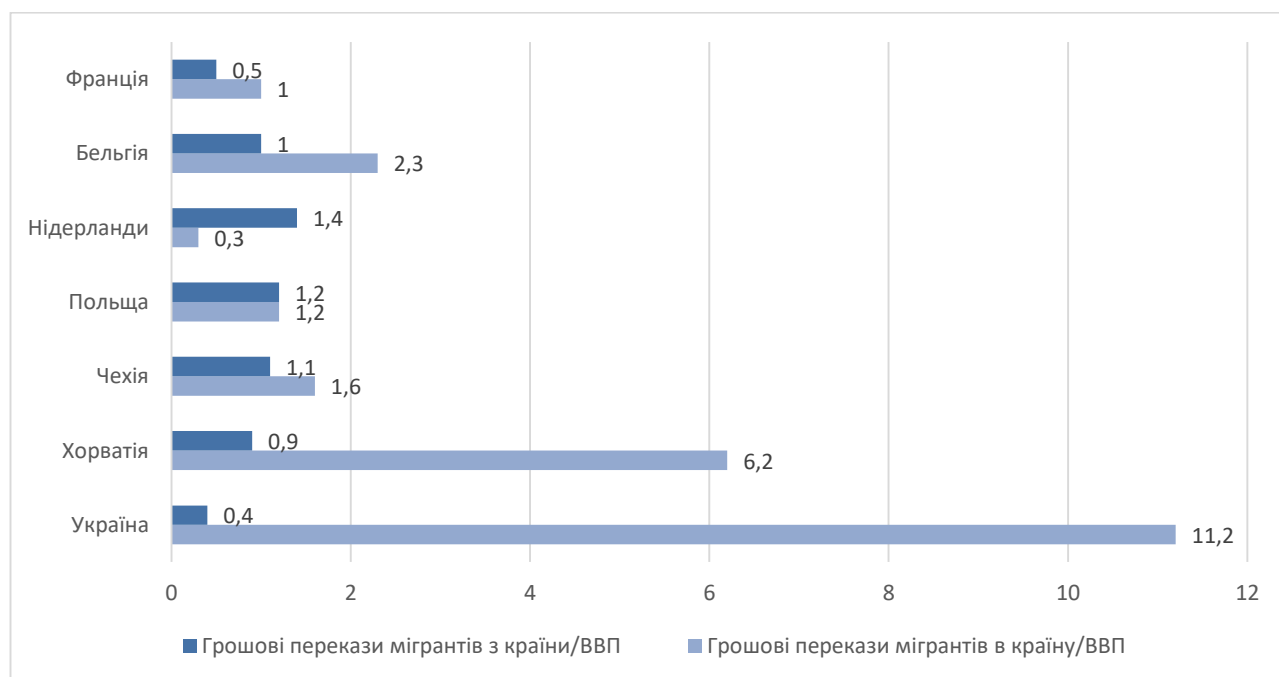
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Потоки іммігрантів	642,8	683,4	669,4	726,2	675,9	542,5	533,3	256,8	442,3	629,3	576,1
Потоки емігрантів	629,4	667,3	652,3	664,4	644	519,9	519	246,2	430,3	610,7	554,5
Сальдо міграції	13,4	16,1	17,1	61,8	31,9	22,6	14,2	10,6	12	18,6	21,5

Джерело: складено автором на основі: [20].

Додаток Е

Відношення грошових переказів мігрантів до ВВП в обраних країнах ЄС

та в Україні станом на 2018 рік (%)

Джерело: складено автором на основі [11, 12].

Додаток Є

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки Франції (для моделі 2.1) за 2006-2018 роки

	ВВП. трлн дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потоки, осіб	Еміграційні потоки, осіб	Рівень безробіття, %
2006	2,319	15 535	-10 285	301500	189400	8,4
2007	2,657	17 586	-11 945	294000	220400	7,7
2008	2,918	20 086	-13 269	296600	239800	7,1
2009	2,69	19 665	-11767	296970	264631	8,7
2010	2,643	19 898	-12026	307111	269531	8,9
2011	2,861	22 942	-12858	319816	291594	8,8
2012	2,684	22 666	-12561	327431	255922	9,4
2013	2,811	24 412	-13425	338752	239813	9,9
2014	2,852	25 358	-13730	340383	308103	10,3
2015	2,438	24 067	-12792	364221	324517	10,4
2016	2,471	24 042	-13284	377709	313622	10,1
2017	2,595	25 245	-13755	369623	324133	9,4
2018	2,788	27 010	-15178	386911	341421	9,1

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].

Додаток Ж

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки Бельгії (для моделі 2.2) за 2002-2018 роки

	ВВП. млрд дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потоки, осіб	Еміграційні потоки, осіб	Рівень безробіття, %
2002	257,158	4 674	-1 843	113900	76000	6,9
2003	317,382	5 986	-2 326	112100	79400	7,7
2004	368,537	6 867	-2 620	117200	83900	7,4
2005	385,571	6 888	-2 426	132800	86900	8,4
2006	407,918	7 269	-2 565	137700	88200	8,2
2007	470,324	8 992	-3 202	146400	91100	7,5
2008	515,224	10 479	-4 124	-	100300	7
2009	481,346	11 091	-4 292	-	-	7,9
2010	480,952	10 994	-4 142	135281	66013	8,3
2011	522,646	11 729	-4 504	147377	84148	7,1
2012	496,181	11 171	-4 303	129477	93600	7,5
2013	521,643	11 695	-4 548	120078	102657	8,4
2014	534,678	12 161	-5 251	123158	94573	8,5
2015	462,15	10 465	-4 441	146626	89794	8,5
2016	475,74	10 786	-4 565	123702	92471	7,8
2017	502,698	11 436	-4 746	126703	89690	7,1
2018	543,734	12 314	-5 530	137860	88935	6

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].

Додаток 3

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки Нідерландів (для моделі 2.3) за 2000-2018 роки

	ВВП, млрд дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потокі, осіб	Еміграційні потокі, осіб	Рівень безробіття, %
2000	416,443	1 158	-3 128	132900	63300	2,7
2001	431,213	1 358	-2 853	133400	61200	2,1
2002	471,614	1 215	-2 893	121300	66700	2,6
2003	578,792	2 025	-4 236	104500	68900	3,6
2004	685,172	2 163	-5 034	94000	75000	4,6
2005	685,093	1 259	-4 545	92300	83400	5,9
2006	733,341	1 553	-6 079	101200	91000	5
2007	847,482	1 630	-10 084	116800	91300	4,2
2008	947,998	1 649	-12 697	143500	90100	3,7
2009	868,077	1 713	-11 672	122917	92825	4,3
2010	846,555	1 720	-9 396	126776	95970	5
2011	904,086	1 789	-10 252	130118	104201	5
2012	838,971	1 640	-9 573	124566	110431	5,8
2013	876,924	1 619	-9 686	129428	112625	7,2
2014	890,981	1 483	-8 283	145323	112900	7,4
2015	765,265	2 299	-10 201	166872	112330	6,9
2016	783,528	2 160	-10 484	189232	111477	6
2017	833,87	2 226	-11 295	189646	108231	4,8
2018	914,043	2 492	-13 253	194306	109635	3,8

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].

Додаток И

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки Польщі (для моделі 2.4) за 2000-2018 роки

	ВВП, млрд дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потоки, осіб	Еміграційні потоки, осіб	Рівень безробіття, %
2000	172,219	1 496	-311	7300	27000	16,3
2001	190,905	1 563	-345	6600	23400	18,4
2002	199,072	1 683	-353	6600	24500	19,9
2003	217,827	2 281	-325	7000	20800	19,4
2004	255,11	4 724	-658	9500	18900	19,1
2005	306,144	6 471	-621	9400	22200	17,7
2006	344,622	8 486	-694	10800	46900	13,8
2007	429,029	10 468	-1 018	15000	35500	9,6
2008	533,609	10 475	-1 474	154000	74300	7,1
2009	439,738	8174	-1154	189166	229320	8,2
2010	479,834	7712	-1327	155131	218126	9,6
2011	528,301	7768	-1416	157059	265798	9,6
2012	498,524	7041	-1540	217546	275603	10,1
2013	521,016	7457	-1579	220311	276446	10,3
2014	542,477	7468	-2183	222275	268299	9
2015	477,812	6835	-2576	218147	258837	7,5
2016	476,63	6764	-3733	208302	236441	6,1
2017	526,509	6933	-5886	209353	218492	4,9
2018	587,412	7112	-7116	214083	189794	3,8

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].

Додаток І

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки Чехії (для моделі 2.5) за 2000-2018 роки

	ВВП, млрд дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потокі, осіб	Еміграційні потокі, осіб	Рівень безробіття, %
2000	61,828	297	-605	7800	1300	8,8
2001	67,808	257	-718	12900	21500	8
2002	82,196	335	-898	44700	32400	7
2003	100,09	499	-1 103	60000	34200	7,5
2004	119,814	814	-1 435	53500	34800	8,2
2005	137,143	1 341	-1 341	60300	24100	7,9
2006	156,264	1 603	-1 678	68200	33500	7,1
2007	190,184	1 827	-2 296	104400	20500	5,3
2008	236,816	1 134	-2 586	108300	51500	4,4
2009	207,434	1 196	-2 045	75620	61782	6,7
2010	209,07	1 229	-1 497	48317	61069	7,3
2011	229,563	1 394	-1 522	27114	55910	6,7
2012	208,858	1 409	-1 335	34337	46106	7
2013	211,686	1 738	-1 079	30124	25894	7
2014	209,359	2 628	-1 523	29897	28468	6,1
2015	188,033	2 675	-1 376	29602	25684	5
2016	196,272	3 126	-1 659	64083	38864	4
2017	218,629	3 585	-2 056	51847	27316	2,9
2018	248,909	3 913	-2 758	65910	26742	2,2

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].

Додаток І

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки Хорватії (для моделі 2.6) за 2002-2018 роки

	ВВП, млрд дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потоки, осіб	Еміграційні потоки, осіб	Рівень безробіття, %
2002	26,814	439	-67	20 400	11 800	15,1
2003	34,683	517	-98	18 500	6 500	14
2004	41,587	665	-100	18 400	6 800	13,7
2005	45,377	1 562	-197	15 000	7200	12,6
2006	50,423	1 926	-262	14 800	7 700	11,1
2007	60,073	2 229	-345	14 600	9 000	10
2008	70,234	2 505	-393	14 000	7 500	8,5
2009	62,6	2 269	-350	13 213	12 355	9,2
2010	59,918	2 287	-333	8 846	13 017	11,6
2011	62,538	2 524	-363	8 534	12 699	13,7
2012	56,581	2 085	-247	8 959	12 877	16
2013	58,194	2 174	-267	10 378	15 262	17,3
2014	57,64	2 617	-443	10 638	20 858	17,3
2015	49,526	2 521	-414	11 706	29 651	16,2
2016	51,601	3 022	-425	13 985	36 436	13,1
2017	55,482	3 430	-467	15 553	47 352	11,2
2018	61,375	3 808	-533	26 029	39 515	8,4

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].

Додаток Й

Вихідні дані для моделювання впливу міжнародних міграційних процесів на розвиток економіки України (для моделі 2.7) за 2002-2018 роки

	ВВП, млрд дол. США	Грошові перекази мігрантів (надходження), млн дол. США	Грошові перекази мігрантів (відтоки), млн дол. США	Імміграційні потоки, осіб	Еміграційні потоки, осіб	Рівень безробіття, %
2002	42,325	209	-15	760 005	793 796	10,1
2003	50,084	330	-29	762 033	786 243	9,1
2004	64,82	411	-20	789 379	796 994	8,6
2005	86,058	2 408	-186	763 222	758 639	7,2
2006	107,648	3 102	-255	765 882	751 637	6,8
2007	142,58	5 290	-353	758 292	741 454	6,4
2008	179,817	6 782	-714	710 790	695 869	6,4
2009	117,113	5941	-613	642819	629372	8,8
2010	136,013	6535	-703	683449	667316	8,1
2011	163,16	7822	-849	669397	652301	7,9
2012	175,181	8449	-1003	726226	664382	7,5
2013	183,31	9667	-1716	675942	644029	7,2
2014	133,503	7354	-1702	542506	519914	9,2
2015	91,031	8474	-627	533278	519045	9,1
2016	93,356	9472	-559	256808	246188	9,4
2017	112,19	12132	-584	442287	430290	9,5
2018	130,902	14694	-565	629276	610687	8,8

Джерело: складно автором на основі [11, 12, 39].